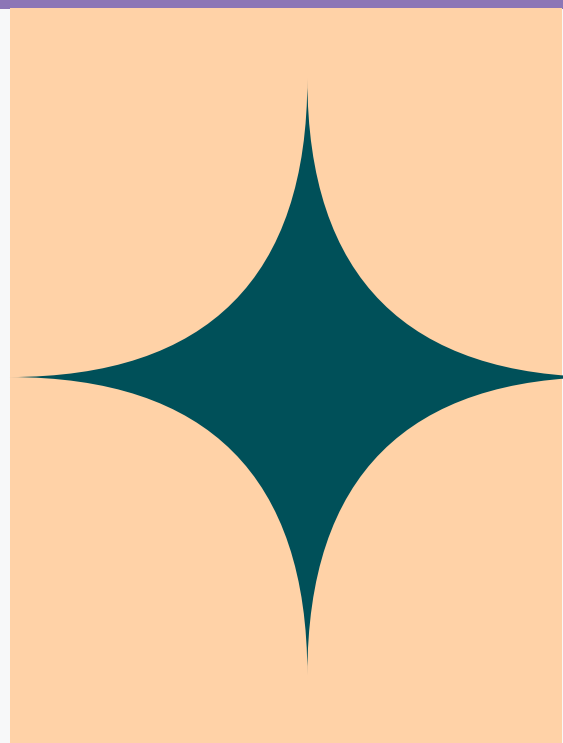

**VODIČ ZA
PROVOĐENJE
ČITATELJSKIH
RADIONICA S
TINEJDŽERIMA
ZA STRUČNJAKE
U PRAKSI**

Čitanje tinejdžerima pomaže da:

- se nose s kompleksnostima svijeta i pomaže im razumjeti neke od problema s kojima će se susretati kao odrasli
- znaju da nisu sami – i drugi se možda tako osjećaju
- počnu razgovarati – pogotovo ako im roditelji, učitelji ili knjižničari omoguće prilike da razgovaraju o pročitanoj
- vide kako su drugi pronašli rješenje za neki problem
- razvijaju vokabular
- razvijaju maštu
- unaprijede pisanje
- lakše se nose sa sve većim obujmom školskih zadataka
- steknu samopouzdanje u razgovoru.

Životi tinejdžera sve se više sele u digitalni svijet. Čitanje iz zadovoljstva, pogotovo čitanje dužih tekstova mora se natjecati sa zovom društvenih medija, video igrice i mnoštvom obaveza koje tinejdžeri imaju. Treba pronaći inspiraciju i strategije za poticanje tinejdžera na čitanje. Istraživanja pokazuju da djeca koja vole čitati ostvaruju bolji uspjeh u školi i uključenja su u život zajednice.

KAKO NAVESTI TINEJDŽERE NA ČITANJE?!

Prvo morate shvatiti zašto tinejdžeri čitaju. Čitaju li zato što moraju, trebaju ili to žele? Kad to saznate, moći ćete im dati pravu knjigu u pravo vrijeme. Najvažnije je pomoći im odabrati knjigu u kojoj će uživati. To možete tako što ćete istražiti što ih zanima, upoznati ih kao osobe, napraviti anketni upitnik i puno razgovarati.

Na stavove tinejdžera o čitanju uvelike utječe društvo i osobe koje su im uzori. Više će čitati ako vide druge odrasle ljude koji su im važni da čitaju. Stoga je važno organizirati posjete autora i ilustratora, organizirati natjecanja u čitanju, pozivati goste predavače, angažirati mentore čitanja da pomažu jedni drugima i slično. U knjižnicama i učionicama neka im budu dostupne knjige koje su njima zanimljive. Jedna od strategija je uvesti različite žanrove i teme koje zanimaju tinejdžere. Treba im preporučivati knjige koje se bave suvremenim temama, mentalnim zdravljem, društvenom pravdom ili identitetom. Vrlo je važno dati im da sami biraju knjige za čitanje.

Oformite čitateljske klubove, omogućite im da ostavljaju komentare online ili da međusobno razgovaraju o pročitanoj. Kod razgovora o pročitanoj, ponudite im više pitanja pa pustite da sami izaberu o kojima će diskutirati. Isto tako neka sami izaberu koju će vrstu dnevnika čitanja pisati. Važno je održavati i društvenu stranu čitanja bilo da ih pustite da na kraju sata međusobno razgovaraju o pročitanoj ili da komentiraju svi zajedno. To se može učiniti i tako da se oformi neka grupna diskusija na internetu.

Osigurajte im okruženje u kojem se osjećaju sigurno, ali i neka bude uređeno tako da je prilagođeno njima.

Čitajte naglas. Također koristite različite književne oblike, ne moraju nužno uvijek čitati duge tekstove, birajte časopise, blogove, poeziju ili eseje. Na taj način upoznat će različite književne vrste, a svaka je specifična u svojim zakonitostima i upotrebi vokabulara.

Zatim u pitanje dolazi koncentracija. Danas djeca puno koriste razne uređaje i raspon pažnje im je znatno skraćen. Zato im treba pomoći da razvijaju pažnju. Jedan od načina je da postavite tajmer. Namjestite vrijeme i pustite ih da čitaju. Idući put malo produljite vrijeme.

Zatim im možete zadati da sami odrede koliko će stranica pročitati i taj broj tijekom vremena povećavati. Nakon svake takve aktivnosti važno je čestitati onima koji su je uspješno proveli.

KAKO ISPLANIRATI I PROVODITI RADIONICE ČITANJA:

1. Počnite svoju radionicu imajući na umu što s njom želite postići! Djeca će biti različitih čitalačkih sposobnosti pa je važno imati na umu što želite da svi znaju i nauče do kraja radionice.
2. Isplanirajte red prema kojem ćete ih učiti određene vještine. Važno je da počnete od osnova, npr. osnovne karakterizacije likova prije nego se pozabavite složenijim karakterizacijama i motivacijom likova.
3. Zatim isplanirajte mini lekcije i aktivnosti – npr. pokažite im kako autor razvija neki lik i zatim ih tražite da to potraže u svojim romanima/pričama koje ste im zadali za čitanje.
4. Ponavljajte to dok niste sigurni da su usvojili sve načine karakterizacije.
5. Procijenite koliko su razumjeli i naučili
 - napravite upitnike i popise
 - pitajte ih da vam kažu koliko su shvatili
 - pregledavajte im bilješke
 - isplanirajte veće testove i zadatke.

RADIONICE ČITANJA STRUČNIH TEKSTOVA

Čitanje je također vrlo važno za akademski uspjeh i sve druge vidove života. Srednjoškolcima je važno i čitanje stručnih tekstova, a to će se nastaviti i kasnije tijekom daljnjeg školovanja. Srednjoškolci su već usavršili čitanje što im daje mogućnost da vježbaju brzinu čitanja, shvaćanje pročitano za složene tehničke predmete. No sve to treba vježbati uz učinkovite strategije i vježbe čitanja.

Te vježbe možemo podijeliti u tri djela: vježbe i zadaci prije čitanja, za vrijeme i nakon čitanja, a mogu se koristiti učeći bilo koji predmet.

Prvi niz vježbi izvodi se prije čitanja samog teksta. Njihov zadatak je olakšati čitanje i poboljšati razumijevanje pripremajući učenika za određenu temu. Razumijevanje teksta ovisit će o prethodnom znanju, općem vokabularu i poznavanju određene terminologije. Proces učenja ovisi o mnogim stvarima, ali ako znate na što trebate obratiti pažnju, kako organizirati sadržaj i razgovaranje s ostalima bit će od velike pomoći.

MOŽETE KORISTITI SLJEDEĆE AKTIVNOSTI PRIJE SAMOGA ČITANJA:

Igra asocijacija – možete im ponuditi da spoje riječi sa značenjima ili ih pitati kada će neke iste riječi imati različito značenje.

Rasprava – dajte im neke osnovne informacije o temi i upitajte ih što misle o čemu bi moglo biti riječi u tekstu.

Pregledavanje teksta – važno je znati da to nije isto kao i brzo pregledavanje teksta. Ovo pregledavanje uključuje čitanje autora, naslova, sažetka i ključnih riječi (ako su dostupne), naslova poglavlja, podnaslova, datuma i sl. Time učenici mogu vidjeti ima li tekst podatke koji im trebaju tj. je li im relevantan. Što posebno dobro dođe ako trebaju proći kroz više tekstova o nekoj temi.

Razmjena ideja (Brainstorming) – može se raditi uz raspravu o tekstu ili kao odvojena aktivnost.

Brzinski razgovor – neka se učenici međusobno izmjenjuju u kratkim razgovorima o ideji ili temi te na taj način pokušaju o njoj što više saznati.

Uvođenje vokabulara – podijelite razredu rječnik s novim i nepoznatim riječima i pojmovima te ga prođite naglas.

Video uvod – pogledajte film na određenu temu, TEDtalk, video ili prezentaciju.

Pitanja – pripremite pitanja kojima ćete aktivirati ono što su o toj temi već prije naučili.

AKTIVNOSTI ZA VRIJEME ČITANJA:

Strateške aktivnosti čitanja učenici koriste za vrijeme čitanja, a pomažu im bolje organizirati materijale, daju im osjećaj strukture, pomažu u shvaćanju pročitano, ali pomažu i kod brzine i učinkovitosti čitanja, što sve pridonosi da ne izgube interes kod dužih tekstova.

Brzo pregledavanje teksta (Skimming) – brzo pregledavanje materijala prije nego učenici uđu dublje u tekst. To nikako nije zamjena za čitanje, to je proces preskakanja grafova, objašnjenja i detalja kako bi se shvatio općeniti dojam o tekstu. Nakon toga učenici obavezno moraju pročitati tekst.

Prvi i zadnji paragraf – ponovno čitajući dugi znanstveni tekst lakše će im biti prisjetiti o čemu se radi ako pročitaju prvi i zadnji odlomak

Ključni dijelovi – uvijek pitajte učenike da izdvoje koji su prema njima najvažniji dijelovi informacija u tom tekstu.

AKTIVNOSTI NAKON ČITANJA:

To su aktivnosti koje pomažu učenicima objediniti znanje i unaprijediti proces učenja nakon čitanja. One od učenika zahtijevaju da upotrijebe naučeno.

Kratki pregled – neka naprave kratki pregled teksta prema nekom zadatku, npr. prema razdoblju ili posljedicama i sl.

Grafičko organiziranje – zamolite ih da kratko grafički prikažu tekst. Ideje, crteže i riječi povežu linijama.

Sažetak – neka napišu kratki sažetak teksta ili knjige. Oblik sažetka može biti različit, dajte im upute, a za vas je korisno znati što smatraju važnim i jesu li su shvatili sve bitne informacije. Onda možete o tome razgovarati.

Analiza – postavite im pitanja i neka u tekstu pronađu dokaze za svoje odgovore

Prezentacije – mogu se slobodno vizualno izraziti

Rasprava – rasprava na kraju treba uključivati neka općenita pitanja npr. „Je li je to ono što ste očekivali?“, „Što ste naučili?“, „Što vas je iznenadilo?“, „Želite li više naučiti o toj temi?“ i sl.

Urednica:
Karolina Zlatar Radigović

Prevela i oblikovala:
Margareta Matijević Kunst

Lektura:
Jasmina Hren Knežević

Grafičko oblikovanje:
Borna Udatny

**Izdavač: Hrvatsko čitateljsko
društvo, 2024.**

Izvori tekstova za izradu Vodiča:
<https://natlib.govt.nz/schools/reading-engagement/strategies-to-engage-students-as-readers/engaging-teens-with-reading>
<https://kidsconnect.com/articles/reading-activities-for-high-school/>

VODIČ IZRAĐEN U
OKVIRU RAZVOJNOG
PROGRAMA „ČITALAČKA
KULTURA MLADIH:
POTICANJE ČITANJA I
PISMENOSTI KOD
TINEJDŽERA U DOBA
DIGITALNIH SADRŽAJA“
KOJEG JE FINANCIJSKI
PODRŽALO
MINISTARSTVO KULTURE I
MEDIJA REPUBLIKE
HRVATSKE